

Dünyanın balık ve öküz üzerinde olduğuna dair risalelerde "İbn-i Abbas'tan (ra) rivâyet edilen sahih bir hadis- i şerif var ki..." deniliyor. Bazı kimseler İbn Abbas tarikiyle ve Üstad'ın naklettiği metinle gelen bir hadisin olmadığını iddia edenler var?

"İbn-i Abbas'tan (ra) rivâyet edilen sahih bir hadis- i şerif var ki, Resûl-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâm'dan sormuşlar: 'Ya Resûlallah, dünya ne üstündedir?' Ferman etmiş: **balığın ve öküz (,Dünya) عَلِي التُّورِ وَالْحُوتِ ' üzerindedir.'** Bir rivâyette bir defa, ' **üzerindedir Öküzün عَلِي التُّورِ ' demiş, başka bir vakitte' üzerindedir Balığın عَلِي الْحُوتِ ' demiştir.**"(1)

Sitemizde **"Bu hadisin aslı için bk..."** denilmiş ve kaynaklar verilmiştir. İlgili kaynakların ilgili yerlerinde, **"Bu hadisin aslı"** vardır. Aynı bilgi için ayrıca *bk. Kenzu'l-Ummal, 6/157*, denilmiştir.

Hâkim, söz konusu ettiği rivayetin Buhari ve Müslim'in şartlarına uygun olduğunu bildirmiştir. Zehebi ise, senedini eleştirmemiş, hadisin metni için **"münker"** demiştir.(2)

el-Münziri de Hâkim'in ilgili rivayetine yer vermiş, o da senedi için değil metni için **"münker"** demiştir.(3)

Acluni de aynı rivayete yer vermiş, sonunda da *"Bu rivayet (senedi bakımından) sahihtir, fakat 'merfu' şekli münkerdir. Kuvvetli ihtimalle sahih olan şekli mevkuftur."*(4) demiştir.

- Yine konuyla ilgili değişik rivayetleri görmek için bk. **Kalem suresinin ilk ayetinin tefsiri:** *Taberi, Begavi, Sa'lebi, Razi, Ebu Hayyan/el-Bahru'l-Muhit, Semerkandi, Maverdi, İbn Ebi Hatim, İbn Kesir, Kurtubi, Suyutî/ed-Durru'l-Mensur, Hazin, Alusi.*

Bu kaynakların hepsinde zikredilen uzun bir rivayetin içinde yer alan konumuzla ilgili bilginin asıl metni şöyledir:

- "إن الأرضين بين كل أرض إلى التي تليها مسيرة خمس مائة سنة، فالعليا منها على ظهر حوت قد التقا طرفاه في سماء الدنيا، والحوت على صخرة والصخرة بيد ملك. . والثانية مسجن الريح، فلما أراد أن يهلك عادًا، أمر خازن الريح أن يرسل عليهم ريحًا تهلك عادًا.

قال: يا رب، أرسل عليهم من الريح قدر منخر الثور.

Aşağıdaki metin Hazin tefsirine aittir. (Kalem: 68/1.tefsiri).

قال أصحاب السير والأخبار: لما خلق الله الأرض وفتقها سبع أرضين بعث من تحت العرش ملكا فهبط إلى الأرض حتى دخلت تحت الأرضين السبع وضبطها فلم يكن لقدميه موضع قرار فأهبط الله تعالى من الفردوس ثورا له أربعون ألف قرن وأربعون ألف قائمة وجعل قرار قدم الملك على سنامه فلم تستقر قدمه فأخذ الله ياقوته خضراء من أعلى درجة الفردوس غلظها مسيرة خمسمائة سنة وفوضها بين سنام الثور إلى أذنه فاستقر عليها قدما الملك وقرون ذلك الثور خارجة من أقطار الأرض ومنخرها في البحر فهو يتنفس كل يوم نفسا فإذا تنفس مد البحر وإذا رد نفسه جزر البحر فلم يكن لقوائم الثور قرار فخلق الله تعالى صخرة كغلظ سبع سموات وسبع أرضين فاستقرت قوائم الثور عليها وهي الصخرة التي قال لقمان لابنه فتكن في صخرة فلم يكن للصخرة مستقر فخلق الله تعالى نونا وهو الحوت العظيم فوضع الصخرة على ظهره وسائر جسده خال والحوت على البحر والبحر على متن الريح والريح على القدرة قيل فكل الدنيا بما عليها حرفان قال لها الجبار سبحانه وتعالى وتنزهه وتقدس كوني فكانت.

Aşağıdaki Metin Salebi tefsirine aittir. (Kalem: 68/1. tefsiri).

واختلف المفسرون في معناه، فقال مجاهد ومقاتل ومرة الهمداني وعطاء الخراساني والسدي والكلبي:

هو الحوت الذي يحمل الأرض، وهي رواية أبي ظبيان عن ابن عباس قال: أول ما خلق الله القلم فجرى بما هو كائن، ثم رفع فخلق الماء فخلق منه السماوات، ثم خلق النون فبسط الأرض على ظهر النون، فتحركت النون فمادت الأرض فأثبتت بالجبال فإن الجبال لتفخر على الأرض، ثم قرأ ابن عباس: ن وَالْقَلَمَ وَمَا يَسْطُرُونَ .

Bu kaynakların hepsinde İbn Abbas'a dayandırılan bir rivayet vardır. Özellikle, *Taberi, Hâkim, İbn Ebi Hatim, Suyuti* tefsirlerinde yer alan bu bilgilerine İbn Abbas'a kadar dayanan senedin sahih olduğunu gösteren değerlendirmeler vardır. Fakat bunun İbn Abbas'a mevkuף olarak isnadı daha sağlam durmaktadır.

Bu rivayetlerin en mutemet tefsir kaynaklarındaki şekli -yukarıdaki Hazin tefsirinde olduğu gibi- İbn Abbas'ın kendisine ait (mevkuף) olan bilgidir.

Bu sebepten olacak ki, Bediüzzaman Hazretleri, önceleri Muhakemat'ta bu hadis rivayetinin sahih olmadığına işaret etmiştir:

"Evvelâ: Teslim etmiyoruz ki, hadistir. Zira, İsrailiyatın nişanı vardır.

"Saniyen: Hadis olsa da zaaf-ı ittisal için yalnız zannı ifade eden âhâddendir. Akideye dahil olmaz. Zira yakîn şarttır."(5)

Daha sonra Lem'alarda İbn Abbas'a isnat edilen sahih bir rivayetin olduğunu bildirmiştir:

"Elcevap: İbni Abbas (r.a.) gibi zatlara isnad edilen sahih bir rivayet var ki, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtu Vesselâmdan sormuşlar: 'Dünya ne üstündedir?' Ferman etmiş: وَتُخَالَوُوهُ الرَّسُولَ. Bir rivayette, bir defa bir Muhaddislerin demiştir عَلَى الْحُوتِ defada diğer , demiş عَلَى التُّورِ kısmı, İsrailiyattan alınma ve eskiden beri nakledilen hurafevâri hikâyelere bu hadisi tatbik etmişler."

"Hususan Benî İsrail âlimlerinin Müslüman olanlarından bir kısmı, kütüb-ü sabıkada sevr ve hût hakkında gördükleri hikâyeleri hadise tatbik edip, hadisin mânâsını acip bir tarza çevirmişler."(6)

Üstad, burada hadisin asıl manasının ne olduğunu da açıklamıştır.

Şimdilik ancak bu kadar bilgiye rastladık. Bir defasında balık, diğerinde öküz dediğini gösteren rivayete rastlayamadık. Belki de ciddi bir araştırmayla bulunabilir.

Dipnotlar:

- (1) bk. [Lem'alar, On Dördüncü Lem'a, İkinci Makam.](#)
- (2) bk. *Hâkim, Telhis, a.g.y.*
- (3) bk. *Teğib, a.g.y.*
- (4) bk. *Acluni, 1/129-130.*
- (5) bk. [Muhakemat, Birinci Makale, İkinci Mesele.](#)
- (6) bk. [Lem'alar, On Dördüncü Lem'a, İkinci Makam.](#)